

Ana-Maria Mădălina SANDU

Ana-Maria Mădălina SANDU

TEHNICĂ ȘI TEHNOLOGIE ÎN SCENOGRAFIE

**Volumul II
SCENOGRAFIA ȘI MATERIALITATEA
CONCEPTULUI**

**EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2024**

Referenți științifici:

Prof.univ.dr. Ștefania CENEAN

Conf.univ.dr. Ștefan CARAGIU GHEORGHÎĂ

Copyright © 2024 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SANDU, ANA-MARIA MĂDĂLINA

Tehnică și tehnologie în scenografie / Ana-Maria Mădălina Sandu. -
Craiova : Universitaria, 2024

2 vol.

ISBN 978-606-14-2100-8

Vol. 2 : Scenografia și materialitatea conceptului. - 2024. - Conține
bibliografie. - ISBN 978-606-14-2102-2

792

© 2024 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

ARGUMENT

Scenograful este o parte importantă a oricărui eveniment teatral având o implicare semnificativă în atmosfera acestuia. Deși opera sa este cea mai vizibilă publicului, scenograful este unul dintre oamenii „din spatele scenei” și poate printre cei mai puțini cunoscuți. Rareori privitorul are în vedere că în spatele spectacolului la care asistă se află un artist ce este rareori remarcat sau îi sunt recunoscute meritele. Recunoașterea la care fac referire lipsește uneori chiar în interiorul lumii teatrului. Întâlnim astăzi spectacole fără scenograf sau al căror decor se limitează la o masă și câteva scaune sau la costume gândite de fiecare actor în parte prin folosirea unor elemente din propria lor garderobă. Aceasta modalitate de a pune în scenă un spectacol este o consecință naturală a bugetelor de producție limitate. Consider că există totuși o parte pozitivă a acestui „*modus operandi*”, dovada clară a nevoii de expresie sub orice formă în domeniul artei teatrale. Lucrarea subliniază importanța spectaculozității în teatru, efect ce poate fi obținut atât prin folosirea unor tehnologii inovative, cât și prin tehnici clasice cu o istorie de mii de ani. Scenografia are o putere de adaptabilitate incredibilă la ultimele tehnologii pe care reușește să le împletească organic în crearea spectacolului.

Volumul de față reprezintă a doua jumătate a lucrării de cercetare „Tehnică și Tehnologie în Scenografie”, prima parte tratează importanța tehnologiilor mecanice și digitale în conturarea unei imagini vizuale estetice și cu sens a spectacolului de teatru contemporan. Dacă în primul volum poziționarea cititorului este mai degrabă în postura de spectator, observator al tehnologiilor folosite, în acest volum el pătrunde în universul creator al scenografului, descoperindu-i procesul de lucru și tehnicile la care apelează pentru crearea spectacolului. Exemplele oferite în cadrul volumului se raportează la perioada de desfășurare a cercetării (până în anul 2023), este evident că pot fi identificate și alte exemple din ultimii ani, însă ele vor putea face obiectului unei eventuale continuări a seriei.

Scenografia se află la limita dintre artă și tehnică. Ea este arta vizuală a scenei, prin spațiul creat spunând poezia textului, prin metaforă, simbol și

sugestie. Decorul de teatru susține spectacolul nu doar la nivel fizic, constituind un fundal pentru personajele spectacolului, ci și la un nivel subconștient, transmițând un mesaj complementar. Spre deosebire de arta plastică, care la rândul său comunică prin intermediul imaginii, opera scenografului este tridimensională și trăiește doar în timpul spectacolului. Astfel, scenograful pe lângă cunoștințele de artă plastică stăpânește și noțiuni tehnice necesare realizării gândurilor și ideilor proprii. Scenograful este așadar atât artist, cât și tehnician.

Mai mult decât atât, spectacolul de teatru este o muncă de echipă, mai bine spus o muncă a două grupuri. Pe de-o parte sunt, actorii, regizorii, scenografi, coregrafii, designerii de lumini și sunet, iar de cealaltă parte, tehnicienii fiecărui atelier de producție, tehnicul de scenă, personalul teatrului. *„Ca scenograf nu îți poți face munca singur. Singura variantă în care este posibil să creezi un spectacol de teatru este cu ajutorul multor colegi talentați și pricepuți din toate departamentele de producție”*¹. Scenograful reprezintă principalul mijloc de comunicare între cele două echipe. El cunoaște și înțelege atât limbajul artiștilor, cât și termenii de specialitate folosiți de echipa tehnică. Lucrarea va identifica elemente tehnice folosite în diverse spectacole de teatru și va prezenta modul lor de funcționare.

Mai departe, lucrarea va face o incursiune în procesul de lucru al scenografului. De la text la nașterea ideii și transformarea sa în spațiu de joc al spectacolului. Pentru început, consider necesar găsirea unei definiții atât poetice, cât și pragmatice a meseriei, subliniind vechimea acestei meserii care datează încă din Antichitate. În același sens am ales să încep acest volum cu strânsa legătură dintre arta plastică și scenografie, prezentând elementele de limbaj comune, linie, punct, pată, lumină. Ulterior, urmărind cu atenție procesul de creație al scenografilor am observat similitudini, etape comune de lucru. Etapele sunt documentate atât de către teoreticieni internaționali celebri, precum Michael Pavelka, profesor în cadrul masteratului de design pentru teatru de la Colegiul de Arte Wimbledon, cât și de către Ștefania

¹ „As theatre designers we can't do our work alone. It is only possible to create a theatre production with the help of many extremely talented and skilled colleagues in all the production departments” - TROUBRIDGE, Emma - *Theatrical Scenic Art*, The Crowood Press, Marlborough, 2018, p. 53.

Cenean, profesor universitar în cadrul Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică din București în „Scenografia - arta de sinteză”. Totodată, experiența ca asistent de scenografie pentru diverși scenografi atât români cât și internaționali, a confirmat aceleași etape de lucru. Estetica spectacolului de teatru este și a fost întotdeauna în strânsă legătură cu arta, fiind influențată în funcție de curentele acesteia. Astăzi, libertatea de exprimare a artistului îl lasă să creeze în funcție de ceea ce simte, și să își găsească o estetică potrivită mesajului pe care vrea să îl transmită. Scenografia de teatru nu face excepție, existând spectacole pentru toate tipuri de public și gusturile lor. Două instrumente specifice scenografului sunt tehnica și tehnologia.. Deși ambele au aceeași rădăcină etimologică, în această lucrare se vor referi la două lucruri diferite. Tehnica va cuprinde modalități de lucru, pe când tehnologia se va referi la sisteme gata de a fi folosite în decor.

Primele tehnici de lucru la care apelează scenograful sunt cele ale desenului, care se concretizează prin schițe. Expozițiile scenografilor la care am participat de-a lungul anilor, printre care cea a lui Paul Bortnovski², Doina Levintza³ sau Helmut Stürmer⁴, mi-au arătat că opera scenografului trăiește și în afara spectacolului de teatru. Prin schițele fiecăruia ea supraviețuiește timpului, chiar și după moartea artiștilor. Acest lucru m-a făcut să caut mai mult despre puterea schițelor, despre ce transmit ele, despre tehnicile în care au fost acestea lucrate pentru a le înțelege cu adevărat. Tema schițelor va fi dezbătută în cadrul celui de-al doilea capitol. *„Iubitorii de artă nu au înțeles niciodată de ce schițele pentru scenă nu sunt făcute de „mari” pictori sau sculptori. Până una alta e nevoie de un desen incomplet.”*⁵. Schițele scenografului fac parte din procesul său de căutare și creație care reprezintă în același timp și un mijloc de comunicare cu membrii echipei. Spre deosebire de „marii” pictori, opera finală a scenografului nu este schița, ci decorul de

² „Expoziția Paul Bortnovski: arhitect, scenograf. Profesor” prezentată în Festivalul Național de Teatru 2019, organizată cu ajutorul șui Vlad Bortnovski, fiul artistului.

³ „Galeria Costumelor de Teatru - Doina Levintza” – expoziție permanentă unde se regăsesc costume și elemente de costum folosite în spectacolele semnate de scenografă. Inaugurată în 2017.

⁴ Expoziție „Spații imaginare” din 2013, organizator Fundația Lowendal, și Expoziția „Helmut Stürmer. Decor/Costum/ Desen” prezentată în cadrul Festivalului Național de Teatru 2022.

⁵ BROOK, Peter - *Spațiul gol*, Nemira, București 2014, p. 152.

pe scenă. Schița este una clară, dar deschisă, ce lasă artistul să creeze mai departe de limitele sale. Pentru scenograf, schița reprezintă o direcție, un pas, o etapă în realizarea operei finale. Pentru identificarea tehnicilor specifice meseriei am analizat schițele unor scenografi. Am inclus în cercetare atât artiști care au făcut istorie, cât și practicieni mai tineri, la început de drum. Am ales această abordare pentru a sublinia universalitatea tehnicilor, indiferent de vârstă sau naționalitate. Printre acestea se enumeră, tehnica tușului și a peniței, cea a creionului, acuarelele, colajul, macheta, dar și tehnici digitale, pictură digitală, colaj digital, simulări tridimensionale. Mai mult decât atât, în finalul capitolului am menționat câteva tehnici digitale de simulare a decorului sau a costumului, care însă nu au fost adaptate încă pentru scenografie.

Ultimul capitol marchează etapa de producție spectacolului. *„Aceasta este un moment critic de cotitură în procesul de design; este timpul ca scenograful să își direcționeze atenția către o plajă de posibilități și mai important să înceapă să facă selecții din acele posibilități”*⁶. După finalizarea schițelor, atât a celor artistice, cât și a celor tehnice începe etapa de construcție a decorului, în care scenograful este responsabil cu alegerea materialelor și a tehnicilor de realizare a fiecărui element scenic. Am ales să încep capitolul într-un mod firesc, pornind în primul rând de la materialele de structură. Astfel, am identificat în spectacole principalele materiale folosite, și anume lemnul, oțelul și aluminiul. Fiecare dintre cele trei pot fi folosite, atât pentru elementele de decor cu structură vizibilă, cât și celelalte. Pentru structurile invizibile, alegerea materialului se face prin raportare la caracteristicile sale de rezistență, grosime și greutate. Lemnul este cel mai utilizat datorită greutății reduse în raport cu rezistența, oțelul are însă o rezistență crescută, dar și o greutate considerabil mai mare. Aluminiul ar putea fi varianta ce îmbină cu succes cele două caracteristici, însă costurile ridicate îl fac să fie cel mai puțin utilizat. Capitolul continuă cu materialitatea decorului de teatru și cu tehnici specifice de simulare a diverselor materialități prin pictură și

⁶ „This is a critical juncture in the design process; it is the time when the scenographer directs attention to the range of possibilities open, and more important begin making selections from those possibilities”- PAYNE, Darwin Reid - *Scenographic Imagination*, Southern Illinois University Press, United States of America, 1993, p. 238.

butaforie. Printre aceste texturi menționez cărămida, betonul, lemnul, piatra. În același context, există materiale care au adus inovații deosebite scenografiei de teatru, precum plexiglasul, dar și materiale noi care oferă efecte speciale la dimensiuni impresionante. În categoria materialelor noi, am identificat materiale imprimabile, semitransparente care oferă posibilitatea de a crea oglinzi de dimensiuni foarte mari sau materiale textile cu fibră de aluminiu care permit simularea stâncilor.

În final, lucrarea de față analizează decorurile de teatru, care sunt din principiu demontabile, ele fiind realizate din elemente modulare, care se assemblează asemenea unui puzzle. Aceste elemente sunt panourile și practicabilele, a căror structură și utilitate se va regăsi în cuprinsul capitolului final.

Consider că aceste pagini pot avea o importanță deosebită în dezvoltarea oricărui scenograf la început de drum, ori încă aflat pe băncile școlii. Timpul este insuficient în facultate pentru a acoperii toate ariile tehnice și tehnologice ale scenografiei, procesul educațional bazându-se în special pe dezvoltarea unui concept puternic de spațiu. O astfel de lucrare poate contribui la consolidarea unor baze, absolut necesare în dezvoltarea ca practician în domeniul Scenografiei.

I. TEHNICI DE LUCRU ÎN SCENOGRAFIE

Pentru a putea discuta de tehnicile de lucru în scenografie cred ca este important definirea scenografiei. În primul rând, scenografia este o meserie foarte puțin cunoscută de publicul larg. Din propria experiență prea puține persoane din afara breslei știu ce este acela un scenograf. De cele mai multe ori, scenograful este ușor confundabil cu scenaristul, deși operele celor doi diferă considerabil.

Capitolul începe cu o definire a termenului, dar și a obiectivelor meseriei. Pe de-o parte, definirea concretă a termenului, precum și a atribuțiilor aparente pe care scenograful le are în cadrul spectacolului de teatru, îl poziționează pe artist mai aproape partea tehnică a meseriei. Definițiile pe care fiecare le oferă vis-a-vis de arta pe care o practică subliniază însă mediul artistic și contribuția artistică a scenografului în spectacol. Este important de analizat ambele perspective pentru a defini cu adevărat arta scenografului.

Definind ocupația și scopul scenografiei în cadrul evenimentului artistic, se observă o strânsă legătură între aceasta și artele plastice. Aceasta împrumută de la artele picturale principalele elemente de limbaj și le adaptează propriilor cerințe și nevoi. Armonia spațiului este similară cu armonia imaginii, diferența esențială între cele două fiind dimensiunile de lucru, tridimensional și bidimensional. În același sens, legătura dintre scenografie și artele plastice, fiind pentru o lungă perioadă de timp singurul mod de reprezentare vizuală, se identifică și în cadrul esteticii spectacolului de teatru. De-a lungul istoriei, imaginea evenimentului teatral respecta regulile impuse de curente artistice ale vremii.

Asemenea oricărui artist, opera rezultată este principalul scop, și de cele mai multe ori singurul care iese la lumină. Procesul de creație ține de intimitatea fiecărui artist în parte, dar și a spectacolului în care lucrează. Totuși, scenograful apelează la o serie de pași și tehnici care sunt comune meseriei și nu numai artistului. Procesul de lucru al scenografului este poate la fel de interesant, dacă nu chiar mai intens decât rezultatul obținut.

I.a. SCENOGRAFIA – ARTA VIZUALĂ A TEATRULUI

Scenograful este o parte importantă a echipei de creație a unui spectacol, poate chiar una dintre cele mai importante. Acesta ia parte la dezvoltarea concepției spectacolului de teatru, având influență considerabilă în construirea imaginii vizuale. Este responsabil de tot ceea ce este vizibil pe scenă, atât din perspectiva decorului, cât și al costumelor. Scenografia este și unul dintre cele mai vechi elemente ale spectacolului de teatru, fiind prezentă și în cadrul Teatrului Antic. Astăzi însă, scenograful este unul dintre cei mai puțini cunoscuți artiști ai spectacolului contemporan, deși creația sa este poate cea mai vizibilă. Puțini știu ce este scenografia și cu ce se ocupă aceasta.

Scenograful Yannis Kokkos⁷ propune o definiție foarte frumoasă a scenografiei „*Noi materializăm utopiile: funcția noastră este de a fi arhitectii imaginarului, de a face ceea ce nimeni nu poate să facă în urbanism - arhitecturi efemere. Prin visurile noastre, ele transpun cuvântul poezilor*”⁸. Strânsa legătură a scenografiei cu arhitectura este surprinsă de Kokkos încă din primele cuvinte, însă el o prezintă ca o arhitectură specială, cea a imaginarului, deoarece scena este locul tuturor posibilităților. Scenografia este o arta a spectacolului fără îndoială, a cărei principală caracteristică este efemeritatea. Totodată, el poziționează scenograful la granița dintre arhitectură și poezie, sau mai degrabă drept arhitectul poeziei.

Am ales și câteva definiții acordate scenografiei de diverși profesioniști din toată lumea pentru că ele au capacitatea de a surprinde atât subiectivitatea, cât și unitatea meseriei. Definiția scenografiei enunțată de Cindy Limauro⁹, profesor la Universitatea Carnegie Mellon din Statele Unite este „*Povestirea vizuală și acustică, însă deseori interpretată ca design de*

⁷ Yannis Kokkos (n. 1944) este un scenograf născut în Grecia, dar care activează din 1963 în Franța. A colaborat cu regizorul de teatru Antoine Vitez timp de 20 de ani, etapă deosebit de importantă în cariera sa artistică. A câștiga multe premii printre care Premiul Laurance Olivier, Medalia de Aur la Quadrienala de la Praga etc.

⁸ BANU, George - *Yanis Kokkos, scenograful și cocostârcul*, Curtea veche, București, 2009, p. 12.

⁹ Cindy Limauro este scenograf de teatru, operă și dans. Predă Design de Lumini în cadrul Universității Carnegie Mellon din Statele Unite ale Americii. Scenografiile sale au fost expuse la două festivaluri internaționale, Quadriana de la Praga în 2007 și World Stage Design în Toronto în 2005.

decor și costume”¹⁰. Prin această definiție simplă și concisă Cindy Limauro stabilește aria de activitate a scenografiei, și anume designul de decor și costume. Totodată, ea evidențiază că în spatele acestuia stă de fapt povestirea în paralel din punct de vedere vizual și acustic, prin semne și simboluri a ceea ce se întâmplă în prim-plan. Semnificația ascunsă a elementelor vizuale este susținută și de către Katheleen Irwin¹¹, scenograf și profesor la Universitatea Regina din Canada, „*Scenografia ia în considerare căile multiple prin care decorul spectacolului generează semnificații*”¹², aceasta definește scenografia drept căutare continuă a formelor de comunicare mai presus de textul rostit.

Scenograful spaniol Ramon Ivars¹³ își descria meseria din această perspectivă: „*Scenografia este materialul tangibil al viselor*”¹⁴. El scoate la iveală posibilitățile infinite de creație în scenografie, în spațiul scenic nu există limite, orice poate deveni realitate. Mai mult, definiția marchează și un element subiectiv și de originalitate al meseriei, fiecare artist își imaginează diferit povestea și o portretează în felul său, vis la care sunt invitați să ia parte, pentru o scurtă perioadă de timp și spectatorii.

Ștefania Cenean¹⁵, profesor la Universitatea de Artă Teatrală și Cinematografică din București, spune că „*Scenografia este înrudită cu arhitectura, disciplină de sinteză, prin care se realizează unitatea ficțiunii,*

¹⁰ „Visual and aural storytelling, but often interpreted as scenery and costume design” HOWARD, Pamela - *What is Scenography?*, Routledge, New York, 2019, p. XXV.

¹¹ Katheleen Irwin este scenograf, scriitor și profesor ale cărei cercetări practice și teoretice se bazează pe spații performative alternative și cyberspace. Alături de „Knowhere Productions” al cărei director artistic este a produs spectacole la scară mare într-un spital de nebuni abandonat și o fabrică de cărămidă.

¹² “Scenography considers the multiple ways that performance space generates meanings”- HOWARD, Pamela - *What is Scenography?*, Routledge, New York, 2019, p. XX.

¹³ Ramon Ivars (1948) a lucrat atât ca scenograf, ca regizor sau cât designer de costume în producții de teatru, film, dans operă și televiziune. Nu se încadrează într-un stil bine definit, în lucrările sale se găsesc elemente realiste combinate cu forme schematice.

¹⁴ “Scenography is the tangible material of dreams”- HOWARD, Pamela - *What is Scenography?*, Routledge, New York, 2019, p. XXIV.

¹⁵ Ștefania Cenean (1958) este un scenograf cu realizări deosebite în teatrul românesc și profesor universitar al Departamentului de Scenografie din cadrul „U.N.A.T.C. I.L. Caragiale”. A colaborat alături de regizori importanți precum Silviu Purcărete, David Esrig, iar spectacolele semnate de dumneaei au primit recunoaștere atât în țară cât și în străinătate. Printre acestea se enumeră „Danaidele”, „Phedra”, „Titus Andronicus”, „Piticul din grădina de vară”.

structurii și formei în procesul de organizare a spațiului”¹⁶. Judecând astfel, scenograful este așadar maestru al mai multor arte, dar să dispună și de cunoștințe tehnice și culturale din cât mai multe domenii, pe care să le sintetizeze unitar în arta sa de organizare a spațiului.

Este de menționat însă că termenul de scenografie a apărut cu mult timp în urmă, chiar dacă atunci avea un sens oarecum diferit. Prima menționare a termenului de scenografie se regăsește în scrierile lui Sofocle, în care „**skenographia**” s-a format prin alăturarea lui „**skene**”, scenă, și „**graphia**”, scriere. Ulterior, Aristotel concluzionează că de fapt **graphia** s-ar referi în acest caz mai degrabă la pictură decât la scriere. Așadar, „**skenographia**” se traduce drept pictura scenei sau arta de a portretiza obiecte în perspectivă. Deși definit încă din secolul al V-lea, termenul românesc scenografie provine din francezul „**scénographie**”, ce își are rădăcinile în secolul al VII-lea.

Timp de sute de ani, scenografia s-a identificat cu pictura de decor sau realizarea obiectelor sau scenelor în perspectivă, însă, începând cu epoca modernă, reteatralizarea teatrului, profesia de scenograf a primit alte valențe. „*A face scenografie nu mai înseamnă a construi și a pregăti decorul, mai degrabă denotă procesul artistic de compoziție și orchestrare a constelațiilor spațiale și a spectacolului*”¹⁷. Cu această ocazie, scenografia și-a depășit propriile limite, de la impresionantele fundaluri pictate în perspectivă, la construcții ingenioase tridimensionale și noi efecte spectaculoase, care comunică pe lângă textul vorbit. Scenograful necesită pregătire nu doar în domeniul artelor plastice, ci și în arhitectură și inginerie.

Drumurile către noua perspectivă au fost deschise de marii teoreticieni Gordon Craig și Adolphe Appia, însă primul care a teoretizat această schimbare în teatrul românesc a fost Liviu Ciulei, odată cu publicarea articolului „Teatralizarea picturii de teatru”, unde schimbă în totalitate privirea asupra scenografiei. „*Teatralizare nu de dragul teatralizării, nu*

¹⁶ CENEAN, Ștefania – *Scenografia - Artă de sinteză*-, UNATC PRESS, București, 2007.

¹⁷ “Doing scenography does not mean to build and prepare the set design any more, but rather denotes artistic processes of composition and orchestration of spatial constellations and performance.” - WIENS, Brigit E - *Contemporary scenography: -Practices and Aesthetics In German Theater Arts and Design*, Bloomsbury Publishing Plc, Great Britain, 2009, p. 5.

pentru a stârni artificial interesul, (...)ci pentru o realitate transmisă cu imagini specifice artei scenei. Nu arhitectura înghesuită și minimalizarea pe o scenuță, nu clădiri reproduse cu efort inutil, din carton, cu imagini scenice, poetico-dramatice, concretizate în decoruri”¹⁸. Așadar, Liviu Ciulei susține decorurile sugestive, concepțiile de spațiu ce nu deserveșc doar jocul actoricesc sau surprind prin grandoare, ci spun la rândul lor o poveste, care susține și sprijină concepția spectacolului. Imagini ce nu doresc să păcălească prin artificialitatea lor, doresc să transmită prin greutatea lor simbolică.

Teatrul este arta bazată pe colaborare, ea aduce împreună o serie de artiști cu diferite pregătiri specifice în vederea realizării unui scop comun, fiecare maestru al artei sale, creează o nouă operă care nu aparține în totalitate niciunuia dintre ei: „*suntem aproape singurii artiști care nu au nimic, care după ani de muncă rămân cu mâinile goale, nicio linie tangibilă a parcursului lor*”¹⁹. În aceeași măsură, putem considera că opera rezultată aparține tuturor. Caracterizată prin efemeritate, limitări temporare și prezența spectatorilor, creația acestor artiști, regizori, actori, scenografi, coregrafi se subșcrie Artelor spectacolului. Spre deosebire de ceilalți, scenograful are un avantaj considerabil. Deși opera sa trăiește și există doar în contextul spectacolului pentru care a fost realizată, tot procesul scenografului este documentat prin schițe. Așadar, scenograful este un artist plastic, ale cărui schițe pot reprezenta opere de artă independente. Schițele acestuia pot fi prezentate ulterior în expoziții, sau pot constitui un material important de documentare pentru generațiile viitoare.

Scenografia este fără îndoială și o Artă Vizuală. Spațiul scenic poate fi la rândul său asemuit cu o pictură bidimensională, a cărui ramă o reprezintă oglinda scenei. Acest tablou respectă aceleași legi după care se ghidează și artele frumoase, printre care legile fundamentale de compoziție. Diferența majoră între cele două, este modul de citire al imaginii. Pictura cuprinde în rama sa toată povestea, ce începe a fi descoperită de spectator în ritmul și timpul propriu, pe când în teatru aceasta se desfășoară în fața spectatorului într-o durată stabilită în prealabil. „*Specifică imaginii teatrale este însă*

¹⁸ CIULEI, Liviu - *Teatralizarea picturii de teatru*, „Teatrul” nr. 2, iunie 1956, p. 53

¹⁹ BANU, George - *Yanis Kokkos, scenograful și cocostârcul*, Curtea veche, București, 2009, p. 18.

mișcarea neîncetată care animă compoziția: în cadrul unei scene, un decor imobil, se petrece sub ochii noștri o metamorfoză lentă”²⁰

Mijloacele de expresie vizuală sunt aceleași și se regăsesc atât în artele plastice, cât și în scenografie. **Desenul** reprezintă modul de comunicare între scenograf și întreaga echipă de creație și producție cu care acesta intră în contact. Cu echipa de creație comunică prin schițe artistice, iar cu cea de producție prin schițe tehnice. **Lumina și umbra**, atât de importante în pictură, fiind ghidul privitorului în descoperirea poveștii, după cum precizează Adina Nanu, le regăsim cu aceeași valență și în scenografie. Lumina da viață obiectelor și spațiului, ceea ce nu este luminat nu există. Cu ajutorul luminii se creează atmosfera spectacolului și imaginea de ansamblu a acestuia, influența luminii asupra decorului este esențială, aceasta având puterea de a distruge până și cel mai frumos decor, sau de a glorifica unul banal. **Culoarea** lucrează alături de lumină, în realizarea atmosferei și reprezintă o cale importantă de comunicare. Culoarea apare atât în decor, cât și în lumină, ambele luând parte la conturarea personajelor și la crearea tensiunii scenice. Scenografia necesită o atenție sporită la alegerea paletei cromatice pentru a evita posibilele modificări de nuanțe în lumină. Mai mult, **materialitatea** este un alt mijloc de expresie folosit inevitabil în scenografie, atât în decoruri, cât și în costume. Fiecare material are caracteristici diferite, iar o alegere nepotrivită poate transmite mesajul greșit.

²⁰ NANU, Adina - VEZI?- Comunicarea prin imagine, Editura didactică și pedagogică, București, 2011, p. 252.